

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa

(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang

Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm

Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu

Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 16

QUYÊN THỨ 391

HỘI THỨ NHẤT

Phẩm

THÀNH THỰC HỮU TÌNH

Thứ 71 - 2

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi an trụ khổ thánh đế chẳng đắc khổ thánh đế, chẳng đắc năng trụ, chẳng đắc sở trụ, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà trụ khổ thánh đế. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo khi an trụ tập diệt đạo thánh đế, chẳng đắc tập diệt đạo thánh đế, chẳng đắc năng trụ, chẳng đắc sở trụ, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà trụ tập diệt đạo thánh đế. Bồ-tát Ma-ha-tát này

thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành bốn tĩnh lự chẳng đắc bốn tĩnh lự, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bốn tĩnh lự. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành bốn vô lượng, bốn vô sắc định; chẳng đắc bốn vô lượng, bốn vô sắc định; chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành tám giải thoát chẳng đắc tám giải thoát, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng

chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tám giải thoát. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ; chẳng đắc tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ; chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành tất cả đà-la-ni môn, chẳng đắc tất cả đà-la-ni môn, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tất cả đà-la-ni môn. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu tất cả tam-ma-địa môn, chẳng đắc tất cả tam-ma-địa môn, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tất cả tam-ma-địa môn. Bồ-tát Ma-ha-tát

này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành không giải thoát môn, chẳng đắc không giải thoát môn, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu không giải thoát môn. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu vô tướng, vô nguyện giải thoát môn; chẳng đắc vô tướng, vô nguyện giải thoát môn; chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành Cực hỷ địa, chẳng đắc Cực hỷ địa, chẳng đắc năng

tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa
lìa các pháp như thế mà tu Cực hỷ địa. Bồ-tát Ma-
ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện
Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-
mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành Ly cấu
địa, Phát quang địa, Diệm huệ địa, Cực nan thắng
địa, Hiện tiền địa, Viễn hành địa, Bất động địa,
Thiện huệ địa, Pháp vân địa; chẳng đắc Ly cấu địa
cho đến Pháp vân địa, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc
sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp
như thế mà tu Ly cấu địa cho đến Pháp vân địa. Bồ-
tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn.
Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành
Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo
Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng
Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-
nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành
năm nhẫn, chẳng đắc năm nhẫn, chẳng đắc năng tu,
chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa
các pháp như thế mà tu năm nhẫn. Bồ-tát Ma-ha-
tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện
Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-
mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành sáu thần
thông, chẳng đắc sáu thần thông, chẳng đắc năng
tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa

lìa các pháp như thế mà tu sáu thần thông. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành Phật mười lực, chẳng đắc Phật mười lực, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu Phật mười lực. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng; chẳng đắc bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành ba mươi hai tướng đại sĩ, chẳng đắc ba mươi hai tướng đại sĩ, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu ba mươi hai tướng đại sĩ. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành tám mươi tùy hảo, chẳng đắc tám mươi tùy hảo, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tám mươi tùy hảo. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành pháp vô vọng thất, chẳng đắc pháp vô vọng thất, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu pháp vô vọng thất. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành tánh hằng trụ xả, chẳng đắc tánh

hằng trụ xả, chẳng đặc năng tu, chẳng đặc sở tu, chẳng đặc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tánh hằng trụ xả. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành nhất thiết trí, chẳng đặc nhất thiết trí, chẳng đặc năng tu, chẳng đặc sở tu, chẳng đặc sở vi, cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu nhất thiết trí. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí; chẳng đặc đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, chẳng đặc năng tu, chẳng đặc sở tu, chẳng đặc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chẳng đắc tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Thiện Hiện! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, khi tu hành chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng đắc chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng đắc năng tu, chẳng đắc sở tu, chẳng đắc sở vi; cũng chẳng xa lìa các pháp như thế mà tu chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Bồ-tát Ma-ha-tát này thời năng tu đạo Bồ-tát viên mãn. Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo tu đạo Bồ-tát khiến được viên mãn, năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, cụ thọ Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, dũng mãnh chính siêng tu đạo Bồ-đề là thế nào?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp sắc, chẳng ly tán sắc; chẳng hòa hiệp

thọ tướng hành thức, chẳng ly tán thọ tướng hành thức. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhãn xứ, chẳng ly tán nhãn xứ; chẳng hòa hiệp nhĩ tử thiệt thân ý xứ, chẳng ly tán nhĩ tử thiệt thân ý xứ. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp sắc xứ, chẳng ly tán sắc xứ; chẳng hòa hiệp thanh hương vị xúc pháp xứ, chẳng ly tán thanh hương vị xúc pháp xứ. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhãn giới, chẳng ly tán nhãn giới; chẳng hòa hiệp nhĩ tử thiệt thân ý giới, chẳng ly tán nhĩ tử thiệt thân ý giới. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp sắc giới, chẳng ly tán sắc giới; chẳng hòa hiệp thanh hương vị xúc pháp giới, chẳng ly tán

thanh hương vị xúc pháp giới. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhãn thức giới, chẳng ly tán nhãn thức giới; chẳng hòa hiệp nhĩ tử thiết thân ý thức giới, chẳng ly tán nhĩ tử thiết thân ý thức giới. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhãn xúc, chẳng ly tán nhãn xúc; chẳng hòa hiệp nhĩ tử thiết thân ý xúc, chẳng ly tán nhĩ tử thiết thân ý xúc. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, chẳng ly tán nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ; chẳng hòa hiệp nhĩ tử thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ, chẳng ly tán nhĩ tử thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp địa giới, chẳng ly tán địa giới; chẳng hòa

hiệp thủy hỏa phong không thức giới, chẳng ly tán thủy hỏa phong không thức giới. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhân duyên, chẳng ly tán nhân duyên; chẳng hòa hiệp đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên, chẳng ly tán đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp các pháp theo duyên sanh ra, chẳng ly tán các pháp theo duyên sanh ra. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp vô minh, chẳng ly tán vô minh; chẳng hòa hiệp hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sâu thán khổ ưu não, chẳng ly tán hành cho đến lão tử sâu thán khổ ưu não. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng

hòa hiệp Bồ thí Ba-la-mật-đa, chẳng ly tán Bồ thí Ba-la-mật-đa; chẳng hòa hiệp Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lục, Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng ly tán Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lục, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nội không, chẳng ly tán nội không; chẳng hòa hiệp ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bản tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không; chẳng ly tán ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp bốn niệm trụ, chẳng ly tán bốn niệm trụ; chẳng hòa hiệp bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lục, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi; chẳng ly tán bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp khổ thánh đế, chẳng ly tán khổ thánh đế; chẳng hòa hiệp tập diệt đạo thánh đế, chẳng ly tán tập diệt đạo thánh đế. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp bốn tĩnh lự, chẳng ly tán bốn tĩnh lự; chẳng hòa hiệp bốn vô lượng, bốn vô sắc định; chẳng ly tán bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp tám giải thoát, chẳng ly tán tám giải thoát; chẳng hòa hiệp tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ; chẳng ly tán tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp đà-la-ni môn, chẳng ly tán đà-la-ni môn; chẳng hòa hiệp tam-ma-địa môn, chẳng ly tán tam-ma-địa môn. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp không giải thoát môn, chẳng ly tán không giải thoát môn; chẳng hòa hiệp vô tướng, vô nguyện giải thoát môn, chẳng ly tán vô tướng, vô nguyện giải thoát môn. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp Cực hỷ địa, chẳng ly tán Cực hỷ địa; chẳng hòa hiệp Ly cấu địa, Phát quang địa, Diệm huệ địa, Cực nan thắng địa, Hiện tiền địa, Viễn hành địa, Bất động địa, Thiện huệ địa, Pháp vân địa; chẳng ly tán Ly cấu địa cho đến Pháp vân địa. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp năm nhãn, chẳng ly tán năm nhãn; chẳng hòa hiệp sáu thần thông, chẳng ly tán sáu thần thông. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp Phật mười lực, chẳng ly tán Phật mười lực; chẳng hòa hiệp bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại

từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng; chẳng ly tán bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp ba mươi hai tướng đại sĩ, chẳng ly tán ba mươi hai tướng đại sĩ; chẳng hòa hiệp tám mươi tùy hảo, chẳng ly tán tám mươi tùy hảo. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp pháp vô vong thất, chẳng ly tán pháp vô vong thất; chẳng hòa hiệp tánh hằng trụ xả, chẳng ly tán tánh hằng trụ xả. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp nhất thiết trí, chẳng ly tán nhất thiết trí; chẳng hòa hiệp đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, chẳng ly tán đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng

hòa hiệp quả Dự lưu, chẳng ly tán quả Dự lưu; chẳng hòa hiệp quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề; chẳng ly tán quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo chẳng hòa hiệp tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, chẳng ly tán tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát; chẳng hòa hiệp chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng ly tán chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Vì có sao? Vì các pháp như thế đều vô tự tánh khá hiệp ly vậy.

Xá-lợi-tử! Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa dũng mãnh chính siêng tu đạo Bồ-đề là như thế.

Bấy giờ, cụ thọ Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu tất cả pháp đều vô tự tánh khá hiệp ly ấy, Bồ-tát Ma-ha-tát làm sao dẫn phát Bát-nhã Ba-la-mật-đa, các Bồ-tát Ma-ha-tát với trong tu học? Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, quyết chẳng năng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Như vậy, như vậy. Như người vừa nói. Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng học Bát-

nhã Ba-la-mật-đa quyết chẳng năng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát cần học Bát-nhã Ba-la-mật-đa mới năng chứng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cần có phương tiện khéo léo mới năng chứng được, chẳng phải không phương tiện khéo léo mà khả chứng được.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu thấy có pháp tự tánh khả được, thời nên khả lấy. Chẳng thấy có pháp tự tánh khả được đương lấy cái gì? Chỗ gọi chẳng lấy: Đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đây là Tinh lự Ba-la-mật-đa, đây là Tinh tiến Ba-la-mật-đa, đây là An nhẫn Ba-la-mật-đa, đây là Tịnh giới Ba-la-mật-đa, đây là Bồ thí Ba-la-mật-đa.

Đây là sắc, đây là thọ tướng hành thức. Đây là nhãn xúc, đây là nhĩ tỷ thiết thân ý xúc. Đây là sắc xúc, đây là thanh hương vị xúc pháp xúc. Đây là nhãn giới, đây là nhĩ tỷ thiết thân ý giới. Đây là sắc giới, đây là thanh hương vị xúc pháp giới. Đây là nhãn thức giới, đây là nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới. Đây là nhãn xúc, đây là nhĩ tỷ thiết thân ý xúc. Đây là nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, đây là nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ.

Đây là địa giới, đây là thủy hỏa phong không thức giới. Đây là nhân duyên; đây là đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên. Đây là các pháp theo duyên sanh ra. Đây là vô minh; đây là hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sâu thán khổ ưu não.

Đây là nội không; đây là ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, trống nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không.

Đây là bốn niệm trụ; đây là bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi. Đây là khổ thánh đế, đây là tập diệt đạo thánh đế.

Đây là bốn tĩnh lự; đây là bốn vô lượng, bốn vô sắc định. Đây là tám giải thoát; đây là tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ. Đây là đà-la-ni môn, đây là tam-ma-địa môn. Đây là không giải thoát môn; đây là vô tướng, vô nguyện giải thoát môn.

Đây là Cực hỷ địa; đây là Ly cầu địa, Phát quang địa, Diệm huệ địa, Cực nan thắng địa, Hiện

tiền địa, Viễn hành địa, Bất động địa, Thiện huệ địa, Pháp vân địa. Đây là năm nhãn, đây là sáu thần thông.

Đây là Phật mười lực; đây là bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng. Đây là ba mươi hai tướng đại sĩ, đây là tám mươi tùy hảo. Đây là pháp vô vong thất, đây là tánh hằng trụ xả. Đây là nhất thiết trí; đây là đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí.

Đây là quả Dự lưu; đây là quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề. Đây là tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, đây là chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Đây là dị sanh, đây là Thanh văn, đây là Độc giác, đây là Bồ-tát, đây là Như Lai.

Xá-lợi-tử! Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thật rõ biết tất cả pháp tánh đều chẳng khá lấy, chỗ gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng khá lấy, Tinh lự Ba-la-mật-đa chẳng khá lấy, Tinh tiến Ba-la-mật-đa chẳng khá lấy, An nhẫn Ba-la-mật-đa chẳng khá lấy, Tinh giới Ba-la-mật-đa chẳng khá lấy, Bồ thí Ba-la-mật-đa chẳng khá lấy.

Sắc chẳng khá lấy, thọ tướng hành thức chẳng khá lấy. Nhãn xứ chẳng khá lấy, nhĩ tỷ thiết thân ý xứ chẳng khá lấy. Sắc xứ chẳng khá lấy, thanh

hương vị xúc pháp xứ chẳng khá lấy. Nhãn giới chẳng khá lấy, nhĩ tử thiết thân ý giới chẳng khá lấy. Sắc giới chẳng khá lấy, thanh hương vị xúc pháp giới chẳng khá lấy. Nhãn thức giới chẳng khá lấy, nhĩ tử thiết thân ý thức giới chẳng khá lấy. Nhãn xúc chẳng khá lấy, nhĩ tử thiết thân ý xúc chẳng khá lấy. Nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá lấy, nhĩ tử thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ chẳng khá lấy.

Địa giới chẳng khá lấy, thủy hỏa phong không thức giới chẳng khá lấy. Nhân duyên chẳng khá lấy; đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên chẳng khá lấy. Các pháp theo duyên sanh ra chẳng khá lấy. Vô minh chẳng khá lấy; hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sầu than khổ ưu não chẳng khá lấy.

Nội không chẳng khá lấy; ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không, bản tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không chẳng khá lấy.

Bốn niệm trụ chẳng khá lấy; bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi chẳng khá lấy. Khổ thánh đế chẳng khá lấy, tập diệt đạo thánh đế chẳng khá lấy. Bốn tinh lự chẳng khá lấy; bốn vô lượng, bốn vô sắc định chẳng khá lấy.

Tám giải thoát chẳng khá lấy; tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ chẳng khá lấy. Đà-la-ni môn chẳng khá lấy, tam-ma-địa môn chẳng khá lấy. Không giải thoát môn chẳng khá lấy; vô tướng, vô nguyện giải thoát môn chẳng khá lấy.

Cực hỷ địa chẳng khá lấy; Ly cầu địa, Phát quang địa, Diệm huệ địa, Cực nan thắng địa, Hiện tiền địa, Viễn hành địa, Bất động địa, Thiện huệ địa, Pháp vân địa chẳng khá lấy. Năm nhãn chẳng khá lấy, sáu thần thông chẳng khá lấy.

Phật mười lực chẳng khá lấy; bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng chẳng khá lấy. Ba mươi hai tướng đại sĩ chẳng khá lấy, tám mươi tùy hảo chẳng khá lấy. Pháp vô vong thất chẳng khá lấy, tánh hằng trụ xả chẳng khá lấy. Nhất thiết trí chẳng khá lấy; đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng khá lấy.

Quả Dự lưu chẳng khá lấy; quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề chẳng khá lấy. Tất

cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá lấy, chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề chẳng khá lấy.

Tất cả Di sanh chẳng khá lấy, tất cả Thanh văn chẳng khá lấy, tất cả Độc giác chẳng khá lấy. Tất cả Bồ-tát Ma-ha-tát chẳng khá lấy. Tất cả Như Lai chẳng khá lấy.

Xá-lợi-tử! Chẳng khá lấy Ba-la-mật-đa này, tức là vô chướng Ba-la-mật-đa. Vô chướng Ba-la-mật-đa như thế tức là Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Các Bồ-tát Ma-ha-tát nên học với trong ấy.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi học trong ấy hãy chẳng đắc học, hưởng đắc Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, hưởng đắc Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hưởng đắc pháp Bồ-tát, hưởng đắc pháp chư Phật, hưởng đắc pháp Độc giác, hưởng đắc pháp Thanh văn, hưởng đắc pháp Di sanh? Vì có sao? Xá-lợi-tử! Vì không chút pháp có tự tánh. Với trong pháp vô tánh làm tự tánh như thế, những gì là pháp Di sanh, những gì là pháp Dự lưu, những gì là pháp Nhất lai, những gì là pháp Bất hoàn, những gì là pháp A-la-hán, những gì là pháp Độc giác, những gì là pháp Bồ-tát, những gì là pháp Như lai?

Xá-lợi-tử! Các pháp như thế đã chẳng khá được, nương những pháp nào khá thi thiết có bổ-

đặc-già-la? Bồ-đặc-già-la đã chẳng khá được, làm sao khá nói: đây là Dị sanh, đây là Dự lưu, đây là Nhất lai, đây là Bất hoàn, đây là A-la-hán, đây là Độc giác, đây là Bồ-tát Ma-ha-tát, đây là Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác?

Khi ấy, Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu tất cả pháp đều vô tự tánh, đều chẳng thật có, nưong những việc nào mà khá rõ biết đây là Dị sanh, đây là pháp Dị sanh; đây là Dự lưu, đây là pháp Dự lưu; đây là Nhất lai, đây là pháp Nhất lai; đây là Bất hoàn, đây là pháp Bất hoàn; đây là A-la-hán, đây là pháp A-la-hán; đây là Độc giác, đây là pháp Độc giác; đây là Bồ-tát Ma-ha-tát, đây là pháp Bồ-tát Ma-ha-tát; đây là Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác, đây là pháp Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Nơi ý ngươi hiểu sao? Vì thật có sắc, thật có thọ tướng hành thức như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Xá-lợi-tử thưa: Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhãn xứ, thật có nhĩ tỷ thiệt thân ý xứ như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện

Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có sắc xứ, thật có thanh hương vị xúc pháp xứ như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhãn giới, thật có nhĩ tỷ thiệt thân ý giới như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có sắc giới, thật có thanh hương vị xúc pháp giới như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhãn thức giới, thật có nhĩ tỷ thiệt thân ý thức giới như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhãn xúc, thật có nhĩ tỷ thiệt thân ý xúc như các ngu phu dị sanh chấp

chăng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhân xúc làm duyên sanh ra các thọ, thật có nhĩ tử thiệt thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có địa giới, thật có thủy hỏa phong không thức giới như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhân duyên; thật có đẳng vô gián duyên, sở duyên duyên, tăng thượng duyên như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có các pháp theo duyên sanh ra như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có vô minh; thật có hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh, lão tử sâu thán khổ ưu não như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có Bồ thí Ba-la-mật-đa; thật có Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lực, Bát-nhã Ba-la-mật-đa như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nội không, thật có ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có bốn niệm trụ; thật có bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy

đẳng giác chi, tám thánh đạo chi như các ngu phu dị sanh chấp chãng? Bạch Thế Tôn! Chãng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chãng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có khổ thánh đế, thật có tập diệt đạo thánh đế như các ngu phu dị sanh chấp chãng? Bạch Thế Tôn! Chãng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chãng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có bốn tĩnh lự; thật có bốn vô lượng, bốn vô sắc định như các ngu phu dị sanh chấp chãng? Bạch Thế Tôn! Chãng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chãng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có tám giải thoát; thật có tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ như các ngu phu dị sanh chấp chãng? Bạch Thế Tôn! Chãng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chãng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có đà-la-ni môn, thật có tam-ma-địa môn như các ngu phu dị sanh chấp chãng? Bạch Thế Tôn! Chãng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chãng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có không giải thoát môn; thật có vô tướng, vô nguyện giải thoát môn như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có Cực hỷ địa; thật có Ly cấu địa, Phát quang địa, Diệm huệ địa, Cực nan thắng địa, Hiện tiền địa, Viên hành địa, Bất động địa, Thiện huệ địa, Pháp vân địa như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có năm nhãn, thật có sáu thần thông như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có Phật mười lực; thật có bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có ba mươi hai tướng đại sĩ, thật có tám mươi tùy hảo như các ngu phu dị sanh

chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có pháp vô vong thất, thật có tánh hằng trụ xả như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có nhất thiết trí; thật có đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có quả Dự lưu; thật có quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác Bồ-đề như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, thật có chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề như các ngu phu dị sanh chấp chẳng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Xá-lợi-tử! Vì thật có dị sanh, thật có Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác, Bồ-tát Ma-ha-tát, Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác như các ngu phu dị sanh chấp chằng? Bạch Thế Tôn! Chẳng thật có. Bạch Thiện Thệ! Chẳng thật có. Chỉ do ngu phu dị sanh điên đảo có chấp như thế.

Phật nói: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo, dù quán các pháp đều vô tự tánh, đều chẳng thật có, mà nương thế tục, phát tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, vì các hữu tình tuyên nói các pháp khiến được chính hiểu xa lìa điên đảo.

--- o0o ---